

Příloha I: *Xuxianzhuan* 續仙傳

Úplný překlad Sun Simiaova životopisu ze *Xuxianzhuanu* vychází z edice v *Mingském taoistickém kánonu*, *Ming Zhengtong Daozang* 明正統道藏 (1445): Shen Fen 沈汾. *Xuxianzhuan* 續仙傳 (Dodatečné životopisy nesmrtelných). [PDF, On-line]. [cit. 2011-04-20]. Dostupné z: <<http://www.daoiststudies.org/dao/bibliography/xuxianchuan>>.

V této edici je text na každé straně graficky rozdělen do čtyř sloupců, které souvisí čistě s formátem, ve kterém je text zpracován, a nikoliv s obsahem. Při citování *Xuxianzhuanu* se budeme orientovat právě podle tohoto grafického rozdělení, které zde znázorňují postranní značky 1a, 1b atd.

Sun Simiao 孫思邈

1a 孫思邈京兆華原人也。七歲就學,日誦千言。

1b 及長盛談莊老百家之說。

Sun Simiao pocházel z Huayuanu v prefektuře Jingzhao. V sedmi letech začal studovat a každý den se naučil tisíce slov. Když dosáhl dospělosti, hodně diskutoval o názorech mistra Zhuanga, Laozia a mnoha dalších filosofických škol.

周宣帝時,以王室多事隱於太白山,學道,鍊氣,養形,求度世之術。洞曉天文,推步精。究醫藥。審察聲色迴。蘊仁慈。凡所舉動務行陰德。用心自固濟物為功。

V době císaře Xuana [578-579] z dynastie [severních] Zhou, se [Simiao] kvůli množství pletich na císařském dvoře skryl na horu Taibai. Studoval Tao, zušlechťoval svou *qi*, pěstoval své tělo, hledal metody jak dosáhnout transcendence. Měl hluboké znalosti astronomie a jeho výpočty byly přesné. Měl hluboké znalosti o medicíně a ovládal diagnostiku sledováním odlišností hlasu a tváře. Pěstoval v sobě laskavost. Ve všem, co činil, usiloval o skromnou ctnost. Snažil se zpevnit svůj charakter a pomáhat ostatním, tím získával zásluhy.

偶出路行見人欲殺小青蛇已傷,血出。

1c 思邈求其人脫衣贖而救之以藥封裹放於草間。

Jednou, když byl na cestách, uviděl někoho, kdo chtěl zabít malého zeleného hada, ten už byl zraněn a krvácel. Simiao poprosil toho člověka, aby toho hada nechal výměnou za své oblečení. Pak ho zachránil pomocí zábalu s léčivými bylinami.

後月餘,復出行見一白衣少年僕馬甚盛。下馬,迎拜思邈謝言:《小弟蒙道者所救。父母欲相見。》而思邈每以藥救人,極廣聞之,不以為以少年。

Po více než měsíci, když opět vyrazil na cestu, potkal mladého kočího v bílém oblečení, který byl velice vznešený. Ten sestoupil ze svého koně, uctivě se uklonil Simiaovi a poděkoval

mu slovy: „Můj bratr byl Vámi zachráněn, mistře. Rodiče si přejí setkat se s Vámi.“ Ale Simiao pokaždé, když někomu pomohl svou medicínou, jej do krajnosti vyslechl, *nemyslel si, že [by svou medicínou pomohl]* tomuto mladíkovi.

復懇拜請以別馬載思邈。

1d 偕行如飛到一城郭。花木正春景色。和媚門庭煥赫。人物繁盛儼若王者之居。

Nicméně on pozval Simiaa, aby s ním jel na druhém koni. Společně pak jeli tak rychle, jako by letěli, až dojeli k jednomu městu. Květiny a stromy byly v jarním rozpuku. Brána Harmonického půvabu velkolepě zářila. Lidí i zvířat tam bylo takové množství jako v královskému sídle.

少年延思邈入。見一人端美白恰帽,絳衣,侍從甚衆,欣喜相接謝思邈曰:《深思道者固遣兒子相迎,前者小兒偶出忽為愚人所傷。賴脫衣贖救獲全其命。

2a 此中血屬非少共感再生之恩。今面道者榮幸足矣。》

Mladík pobídl Simiaoa, aby vstoupil. [Tam] se setkal s člověkem s krásnou bílou úřednickou čapkou, v rudém rouchu a s ohromným množstvím služebnictva. [ten člověk] měl radost ze vzájemného setkání, děkoval Simiaovi a říkal:

„Vy, kdo hluboce přemýšlíte o Tau, poslal jsem [pro Vás] syna s pozváním. Když můj mladší syn byl jednou na cestách, znenadání byl napaden nějakým hlupákem. Naštěstí jste jej vykoupil za své oblečení a tak jste dokázal zachránit jeho život. V takové situaci se nemálo z nás (příbuzných) cítí zavázáno za takovou laskavost, jako by se znovu narodil. Jsem tedy velice poctěn, že se s Vámi nyní mohu setkat.“

俄頃延思邈入若宮闈。內見中年女子領一青衣小兒出,再三拜謝思邈言:《此兒癡騃為人傷損賴救免害。》思邈省,記嘗救殺青蛇。

Hned pak zvali Simiaa, aby šel do palácových komnat. Uvnitř se setkal s ženou středního věku, která přivedla dítě v zeleném oblečení, [ta žena] Simiaovi znovu a znovu děkovala se slovy: „Tohle dítě je to, kterému jste naštěstí pomohl a zachránil je od újmy, když bylo zraněnou [nějakým] šílencem.“ Simiao se zamyslel a vzpomněl si, že jednou zachránil před zabitím zeleného hada.

即訝此何所也。

2b 又見左右,皆閹人,宮妓呼。恰帽為君王呼。女子為妃子。思邈心異之。潛問左右,曰:《此涇陽水府也。》

Najednou užasl, na jakém místě to je. Navíc spatřil, že okolo sebe má samé eunuchy a palácové kurtizány! [Ten člověk] s úřednickou čapkou byl [ve skutečnosti] vládcem! [Ta] žena byla [ve skutečnosti] konkubínou. Simiao se tomu podivil. [Když] se potajmu zeptal okolostojících, odpověděli: „Toto je Jingyangský vodní palác.“

恰帽乃命賓寮設酒饌妓樂以宴。思邈辭以辟穀服氣唯飲酒耳。

[Ten muž] s čapkou pak přikázal úředníkům nachystat alkohol, jídlo, kurtizány a hudbu na hostinu pro hosta. Simiao zdvořile odmítl s tím, že nejí hmotnou stravu a živí se polykáním *qi*, takže bude jen pít alkohol a to bude vše.

留連三日。問思邈所欲。對曰：《居山樂道,思真,鍊神,目雖所窺,心固。》

2c 《無欲乃以輕綃,珠,金贈於思邈?》堅辭不受。曰：《道者不以此為意耶?何以相報?》

Zůstal tam tři dny. [Hostitel] se zeptal Simiaa, po čem touží. On odpověděl: „Bydlel jsem v horách a našel jsem zalíbení v Tau, mé myšlení bylo opravdové, zjemňoval jsem ducha. Přesto, že jsem se neponožil do studií, mysl mám pevnou.“ „Nepřál byste si nicméně, abych Vám daroval lehké hedvábí, perly a zlato?“ Simiao rozhodně odmítl. „Mistře, netoužíte snad po tomto? Jak se Vám tedy odvděčím?“

遂命其子取龍宮所頒藥方三十首與思邈,謂曰：《此真道者可以濟世救人。》俄復命僕馬送思邈歸山深。

Načež přikázal svému synovi, aby přinesl *Třicet předpisů z Dračího paláce* a dal ho Simiaovi, kterému řekl: „Nyní opravdový taoistický mistře můžete pomocí tohoto pomáhat světu a zachraňovat lidi.“ Brzy poté opět přikázal kočímu, aby doprovodil Simiaa zpátky do hlubin hor.

自為異,歷試諸方,皆若神效。後著千金方三十卷。

2d 散龍宮之方在其內。又以聲色診人之疾著脉經一卷。皆盛行於世。

Sám recepty považoval za podivuhodné, všechny je ozkoušel. Všechny měly jakoby zázračné účinky. Později, když sepsal *Recepty za tisíce zlatáků* o třiceti svazcích, kam zařadil i recepty z *Dračího paláce*. Také na základě diagnostiky **nemocí podle hlasu a tváře napsal *Knihu drah o jednom svazku. Všechny [tyto knihy] byly v té době velmi rozšířené.***

隋文帝輔政,徵為國子博士,不就。嘗謂人曰：《過此五十年,當有聖人出,吾方助之以濟生人。》唐太宗召詣京師,訝其容貌甚少,歎曰：《故知有道者誠可尊重。》

3a 羨門之徒,豈虛言哉?》將授以爵位,固辭不受。高宗初召拜諫議大夫,復固辭不受。

Když budoucí císař Wen z dynastie Sui byl ještě regentem, povolal [Sun Simiaa], aby se stal učencem na císařské akademii, on ale nechtěl. Jednou [Simiao] někomu řekl: „Až uplyne padesát let, objeví se mudrc, jemu budu pomáhat, aby prospíval životu a lidem.“

Když Taizong z dynastie Tang (627-49) vyzval [Sun Simiaa] k audienci do hlavního města, byl ohromen tím, jak velice mladě vypadal a s povzdechem řekl: „Díky [Tobě] teď vím, že těch, že je opravdu možné si vážít těch, kteří vlastní Tao. Jak by mohlo být [učení] Xianmenových následovníků pouhými báčorkami?“ Chtěl mu udělit titul, ale on s rozhodností odmítl.

Gao Zong (649-83) si jej zpočátku pozval, aby jej ustavil svým rádcem, on to opět rozhodně odmítl přijmout.

時年九十餘視聽不衰。范陽盧照鄰有盛名而染惡疾。嗟稟受之不同,昧遐天之殊致。

I když mu bylo přes devadesát let, zrak ani sluch se mu nezhoršoval.

Lu Zhaolin z Fanyangu měl velký věhlas, ale onemocněl zákeřnou nemocí. Povzdech si, že úděly lidí se různí a délka každého života se odlišuje.

問於思邈曰:《名醫愈疾,其道如何?》對:《吾聞善言天者,必質於人;

3b 善言人者,必本於天。

Zeptal se Simiaa: „Jaké jsou metody, kterými slavní lékaři léčí nemoci?“

[Sun] odpověděl: „Slyšel jsem, že ti, kdo zdatně rozmlouvají o nebesích, jistě vycházejí z člověka. Ti, kteří zdatně rozmlouvají o člověku, jistě vycházejí z nebes.

天有四時五行,寒暑迭代。其轉運也,和而為雨,怒而為風,疑而為霜雪,張而為虹蜺,此天地之常數也。人有四支五藏,一覺一寐,呼吸吐納,瀆而為往來,¹流而為榮衛,彰而為氣色,發而為音聲,此人之常數也。

Nebesa mají čtyři roční období a pět fází, chlad a horko se navzájem střídají. Při tom, jak probíhá tento trvalý koloběh, z harmonie vzniká déšť, z rozlícenosti vzniká vítr, z nejistoty vzniká sníh a jinovatka, z rozpínání vzniká duha, to je stálý řád nebes a země.

Člověk má čtyři končetiny a pět orgánů *zang*,² po každém bdění následuje spánek, dech zbavuje starého a přináší nové, z pohybu vzniká přicházení a odcházení, z jeho plynulosti vzniká prospěšná obrana, z jeho projevu vzniká vnější podoba, z jeho vypuštění vzniká hlas, to je stálý řád člověka.

3c 陽用其精,陰用其形,天人之所同也。

Funkcí *yangu* je esence, funkcí *yinu* je tvar, v tomto ohledu jsou nebesa a člověk stejní.

及其失也,蒸則生熱,否則生寒,結而為疣贅,陷而為癰疽,奔而為喘乏,竭而為焦枯,診發乎面,變動乎形。

Když to je narušeno, z par se rodí horkost, z ucpání [drah] vzniká chlad, ze zauzlení [*qi*] vznikají bradavice, z propadu [*qi*] vznikají vředy, ze spěchu vzniká dušnost a z vyčerpání vzniká vysušenost. Symptomy [nemoci] vyražejí na povrch a [její] proměny probíhají po těle.

1 V tomto bodě se jednotlivé životopisy neshodují a pravděpodobně se ani neshodují jednotlivé edice *XXZh*, podle Sivina je v *XXZh* znak *dong* 動 „hýbat se; aktivita“, ačkoliv v edici, s kterou pracujeme je *zi* 漬 „nasáknout; poskrvnit...“. V ostatních životopisech nacházíme ještě další různé varianty. *Jiutangshu* se s *Tanbinlu* shoduje na znění 精氣往來 „esence a *qi* přichází a odchází“, pak by předmětem sloves, která následují byla právě esence a *qi*. Viz Sivin, N. 1968. Op. cit., s. 107.

2 Podle členění čínské medicíny pět hlavních orgánů *zang* 藏 jsou srdce, plíce, játra, slezina, ledviny, další orgány jsou zahrnuté v jiných kategoriích.

推此以及天地則亦如之。故五緯盈縮,星辰失度,日月錯行,彗孛流飛,

3d 此天地之危疾也。寒暑不時,此天地之蒸否也;石立木踊,此天地之疣贅也;山崩地陷,此天地之癰疽也;奔風暴雨,此天地之喘乏也;雨澤不時;川原涸竭,此天地之焦枯也。

Když toto vztáhneme na nebesa a zemi, platí to stejně. Proto, když pět pásem stoupá a klesá, hvězdy se vymykají pravidlům, slunce a měsíc se nepohybují správně a létají komety, jedná se o nemoci nebes a země. Když nastává chlad či horko v nesprávný čas, to jsou páry a ucpání nebes a země. Vstávající kameny a dupající stromy, to jsou bradavice nebes a země. Hroučící se hor a propadající se země, to jsou vředy nebes a země. Větrné smršťe a bouře, to je dušnost nebes a země. Velké deště v nesprávnou dobu, vyschlé prameny, to je vysušení nebes a země.

良醫導之以藥石,救之以針劑,聖人和之以道德,輔之以人事,

4a 故體有可愈之疾,天地有可消之災。》³

Schopný lékař [nemoc] ovládá pomocí léčivých substancí, zachraňuje [člověka] pomocí jehel. Moudrý člověk harmonizuje [nebesa a zemi] pomocí správné metody a ctnosti, a pomáhá [jim] pomocí [své znalosti] lidských záležitostí. Proto tělo má nemoci, které lze léčit, a nebesa a země mají pohromy, které lze odvrátit.“

又曰:《膽欲大而心欲小,智欲圓而行欲方。《詩》曰:〈如臨深淵,大如履薄冰〉,謂小心也;〈赳赳武夫,公侯干城〉,謂大膽也。〈不為利回,不為義疚〉,仁⁴之方也;〈見機而作,不俟終日〉,智之圓也。》

Dále pravil: „Nechť je člověk odvážný, ale opatrný, nechť je důvtip dokonalý, ale činy upřímné. V Písniích se praví:

„Jako na pokraji hluboké strže, jako když nakračuje na tenký led.“ To je řeč o opatrnosti. „Vznešený válečník, pro vévody je zdí a oporou.“ To je řeč o statečnosti.

„Nepovažuje prospěch za nic špatného, nepovažuje smysl pro správné za obtíž.“ To jsou upřímnost činů. „Vidí první známky a už koná, nečeká jediný den.“ To je dokonalost důvtipu.

4b 其文學也穎出,其義術也不可勝紀。高宗後無可制授承務郎致之尚藥局不就。

Na tom, jak byl erudovaný, se ukazoval jeho talent. To, jaký měl smysl pro správné, nelze slovy popsat.

Gaozong později, protože nemohl [Suna] pověřit úřednickou funkcí, pozval ho, aby byl dvorním lékařem, [Sun Simiao] opět nechtěl.

3 V edici, kterou používáme se sice nacházíme „可消館之災。“, ale znak *guan* 館 zde nedává žádný smysl. Ve všech ostatních pramenech nacházíme slovo *xiao* 消 „odstranit; zničit“, které v této souvislosti také dává smysl, proto přejmeme znění z ostatních pramenů.

4 V ostatních životopisech je místo *ren* 仁 „humánnost“ *xing* 行 „činy“, to více odpovídá celkovému smyslu a struktuře této pasáže.

永徽三年二月十五日晨起,沐浴,儼其衣冠,端然而坐。謂子孫曰:《我衛世人。所逼隱於洞府,修鍊,將昇。無何之鄉,臣於金闕不能應召來往。》俄氣絕。

4c 遺令薄葬,不設盟器牲牢之奠。月餘,顏色不變,舉屍入棺,如空衣焉,已尸解矣。

Třetí rok, druhý měsíc a patnáctý den éry Yonghui,⁵ ráno vstal, vykoupal se, upravil si oděv i čapku, sedl si zpříma a zavolal své potomky, kterým řekl:

„Ochraňoval jsem lidi. Když jsem byl nucen skrýt se v horách, zušlecht'oval jsem svou *qi*, abych se dosáhl nesmrtelnosti. Už se jen vrátím do rodné vsi a více již nebudu moci uposlechnout volání císařského dvora, abych přišel.“ Krátce nato naposledy vydechl. Jeho přáním bylo, aby byl pohřben bez velkých obřadů, ani se neměly konat zvířecí oběti.

O víc než měsíc později, se jeho vzhled nikterak nezměnil, a když jeho tělo dávali do rakve, bylo jako prázdné šaty, to už opustil tělo a stal se nesmrtelným.

5 29. březen 652, což je nepravděpodobné datum, viz Sivin, N. 1968. Op. cit., s. 131.

Příloha II: Další důležité prameny

S většinou citovaných pramenů jsme pracovali v elektronických verzích, které nedovolovaly odkazovat se na jednotlivé stránky, proto pro snadnější orientaci v použitých pramenech přidáváme v této příloze ostatní často citované prameny uspořádané do označených odstavců, na které se v práci odkazujeme.

Huayanjing zhuanji 華嚴經傳記

FAZANG 法藏. *Huayanjing zhuanji* 華嚴經傳記 (Životopisy [spojené] se Sútrou o girlandě). In: *Taisho Tripitaka* 大正新脩大藏經, Vol. 51, No. 2073. [PDF, On-line]. [cit. 2011-06-19]. Dostupné z: <<http://www.cbeta.org>>.

- a 處士孫思邈。雍州永安人也。神彩高遠。儀貌魁梧。身長七尺。眉目疎朗。然學該內外。尤閑醫藥。陰陽術數星曆卜筮。無不該通。善養性好服食。嘗服流珠丹及雲母紛。肌膚光潤。齒髮不虧。耆老相傳云。百餘歲視其形狀。如年七八十許。
- b 義寧元年高祖。起義并州時。邈在境內。高祖知其宏達。以禮待之。命為軍頭。任之四品。固辭不受。
- c 後歷遊諸處。不恆所居。隨時利物。專以醫方。為事有來請問。無不拯療。常勸道俗諸人。寫華嚴經七百五十餘部。上元儀鳳之年。居長安萬年二縣之境。嘗與人談話。說齊魏人物及洛陽故都城中朝士。并寺宇眾僧。宛然目擊。及將更問。便即不言。嘗撰古今名醫妙術。號曰孫氏千金方。凡六十卷。備窮時用。
- d 進上高祖。高祖賞以束帛。將授榮班。苦辭不受。時召入內。旬月不出待詔禁中。甚見優寵。帝嘗縱容顧問。修何功德。為最佳耶。邈對曰。天皇何不讀華嚴經。帝問何故。邈曰。天皇大人。須讀大典。譬如寶器函蓋宜相稱耳。帝曰。若論大經。近者玄奘法師所譯大般若凡六百卷。寧不大乎。邈曰。般若空宗。乃華嚴經中。枝條出矣。帝深信之。永淳前卒。
- e 邈有子曰行真又名元一。貞正該博。強記洽聞。深思法要。迴向一乘。繼習父風。亦以華嚴為業。知名當代。實為高信士焉。

Tanbinlu 譚賓錄

Citace pasáže z *Tanbinlu* v *Taiping guanji* v oddílu „Medicína“ (j. 222): Li Fang 李昉. *Taiping guanji* 太平廣記 (Souhrnná antologie z éry Taiping). [On-line]. [cit. 2011-06-18]. Dostupné z: <<http://big5.dushu.com/showbook/100156/>>.

- a 孫思邈唐鄧王元裕，高祖第十八子也。好學，善談名理，與典簽盧照鄰為布衣之交。常稱曰：“寡人之相如也。”照鄰范陽人，為新都尉，因染惡（惡原作患，據明抄本改）疾，居于陽翟之具茨山，著釋《疾文》及《五悲》。雅有騷人之風，竟自沉于潁水而死。照鄰寓居于京城鄴陽公主之廢府。顯慶三年，詔征太白山隱士孫思邈亦居此府。思貌華原人，年九十余，而視聽不衰。
- b 照鄰自傷年才強仕，沉疾困備，乃作《蒺藜樹賦》，以份其稟受之不同。詞甚美麗。思邈既有推步導養之術。照鄰與當時知名之士宋令文、孟詵。皆執師資之禮。嘗問思貌曰：“名醫愈疾。其道何也？”思邈曰：“吾聞善言天者，必質于人。善言人者，必本于天。故天有四時五形，日月相推，寒暑迭代。其轉運也。和而為雨，怒而為風，散而為露，亂而為霧，凝而為霜雪，張而為虹霓。此天之常數也。人有四肢五臟，一覺一寐，呼吸吐納，精氣往來。流而為榮衛，彰而為氣色，發而為音聲。此亦人之常數也。陽用其精，陰用其形。天人之所同也。及其失也，蒸則為熱，否則生寒，結而為瘤贅，隔而為癰疽，奔而為喘乏，竭而為焦枯。診發乎面，變動乎形。推此以及天地，亦如之。故五緯盈縮，星辰錯行，日月薄蝕，彗孛流飛。此天地之危診也。寒暑不時，此天地之蒸否也。石立土踊，此天地之瘤贅也。山崩地陷，此天地之癰疽也。奔風暴雨，此天地之喘乏也。雨澤不降，川澤涸竭。此天地之焦枯也。良醫導之以藥石，救之以針灸。圣人和之以至德，輔之以人事。故體有可消之疾，天有可消之災。通乎數也。”
- c 照鄰曰：“人事如何？”思邈曰：“膽欲大而心欲小，智欲圓而行欲方。”照鄰曰：“何謂也？”思邈曰：“心為五臟之君。君以恭順為主，故心欲小。膽為五臟之將。將以果決為務，故膽欲大。智者動象天，故欲圓。仁者靜象地，故欲方。《詩》曰：‘如臨深淵，如履薄冰，為小心也。赳赳武夫，公侯干城，為大膽也。’《傳》曰：‘不為利回，不為義疚，仁之方也。《易》曰：‘見幾而作，不俟終日，智之圓也。’”
- d 照鄰又問：“養性之道，其要何也。思邈曰：“天道有盈缺，人事多屯厄。苟不自慎而能濟于厄者，未之有也。故養性之士，先知自慎。自慎者，恒以憂畏為本。《經》曰：‘人不畏威，天威至矣。’憂畏者，死生之門，存亡之由，禍福之本，吉凶之源。故士無憂畏則仁義不立，農無憂畏則稼穡不滋，工無憂畏則規矩不設，商無憂畏則貨殖不盈，子無憂畏則孝敬不篤，父無憂畏則慈愛不著，臣無憂畏則勛庸不建，君無憂畏則社稷不安。故養性者，失其憂畏則心亂而不理，形躁而不寧，神散而氣越，志蕩而意昏。應生者死，應存者亡，應成者敗，應吉者兇。夫憂畏者其猶水火不可暫忘也。人無憂畏，子弟為勍敵，妻妾為寇仇。是故太上畏道，其次畏天，其次畏物，其次畏人，其次畏身。憂于身者，不拘于人，畏于己者，不制于彼。慎于小者，不懼于大。戒于近者，不懼于遠。能知此者，水行蛟龍不能害，陸行虎兇不能傷。五兵不能及，疫癘不能染。讒賊不能謗，毒螫不加害。知此則人事畢矣。”

- e 思邈尋授承務郎，直尚藥局。以永淳初卒，遺令薄葬。不設冥器，祭祀無牲牢。死經月余。顏色不變。舉尸就木。如空衣焉。撰《千金方》三十卷行于代。（出《譚賓錄》）

Jiutangshu 舊唐書

Pracovali jsme s verzí ze sbírky: SUN SIMIAO 孫思邈. *Yaowang shouyang ji* 藥王壽養集 (Sbírka krále léčiv o pěstování dlouhého věku). Ed. Gao Wenzhu 高文鑄 & Wang Chengya 王成亞. Beijing : Zhongyi guji chubanshi, 2003. Elektronická verze převzata z: <<http://zh.wikipedia.org/wiki/舊唐書>>

- a 孫思邈，京兆華原人也。七歲就學，日誦千餘言。弱冠，善談莊、老及百家之說，兼好釋典。洛州總管獨孤信見而歎曰：「此聖童也。但恨其器大，難為用也。」周宣帝時，思邈以王室多故，隱居太白山。隋文帝輔政，征為國子博士，稱疾不起。嘗謂所親曰：「過五十年，當有聖人出，吾方助之以濟人。」及太宗即位，召詣京師，嗟其容色甚少，謂曰：「故知有道者誠可尊重，羨門、廣成，豈虛言哉！」將授以爵位，固辭不受。顯慶四年，高宗召見，拜諫議大夫，又固辭不受。
- b 上元元年，辭疾請歸，特賜良馬，及鄱陽公主邑司以居焉。當時知名之士宋令文、孟詵、盧照鄰等，執師資之禮以事焉。思邈嘗從幸九成宮，照鄰留在其宅。時庭前有病梨樹，照鄰為之賦，其序曰：「癸酉之歲，余臥疾長安光德坊之官舍。父老雲：『是鄱陽公主邑司。昔公主未嫁而卒，故其邑廢。』時有孫思邈處士居之。邈道合古今，學殫數術。高談正一，則古之蒙莊子；深入不二，則今之維摩詰。其推步甲乙，度量乾坤，則洛下閎、安期先生之儔也。」
- c 照鄰有惡疾，醫所不能愈，乃問思邈：「名醫愈疾，其道何如？」思邈曰：吾聞善言天者，必質之於人，善言人者，亦本之於天。天有四時五行，寒暑迭代，其轉運也，和而為雨，怒而為風，凝而為霜雪，張而為虹蜺，此天地之常數也。人有四支五藏，一覺一寢，呼吸吐納，精氣往來，流而為榮衛，彰而為氣色，發而為音聲，此人之常數也。陽用其形，陰用其精，天人之所同也。及其失也，蒸則生熱，否則生寒，結而為癰贅，陷而為癰疽，奔而為喘乏，竭而為焦枯，診發乎面，變動乎形，推此以及天地亦如之。故五緯盈縮，星辰錯行，日月薄蝕，彗彗飛流，此天地之危診也。寒暑不時，天地之蒸否也；石立土踊，天地之癰贅也；山崩土陷，天地之癰疽也；奔風暴雨，天地之喘乏也；川瀆竭涸，天地之焦枯也，良醫導之以藥石，救之以針劑，聖人和之以至德，輔之以人事，故形體有可愈之疾，天地有可消之災。
- d 又曰：膽欲大而心欲小，智欲圓而行欲方。《詩》曰：「如臨深淵，如履薄冰」，謂小心也；「糾糾武夫，公侯幹城」，謂大膽也。「不為利回，不為義疚」，行之方也；「見機而作，不俟終日」，智之圓也。
- e 思邈自雲開皇辛酉歲生，至今年九十三矣；詢之鄉里，鹹雲數百歲人。話周、齊間事，歷歷如眼見。以此參之，不啻百歲人矣。然猶視聽不衰，神采甚茂，可謂古之聰明博達不死者也。
- f 初，魏徵等受詔修齊、梁、陳、周、隋五代史，恐有遺漏，屢訪之，思邈口以傳授有如目睹。東台侍郎孫處約將其五子佺、徹、俊、佑、佺以謁思邈，思邈曰：「俊當先貴；佑當晚達；佺最名重，禍在執兵。」後皆如其言。太子詹事盧齊卿童幼時

請問人倫之事，思邈曰：「汝後五十年位登方伯，吾孫當為屬吏，可自保也。」後齊卿為徐州刺史，思邈孫溥果為徐州蕭縣丞。思邈初謂齊卿之時，溥猶未生，而預知其事。凡諸異跡，多此類也。

- g 永淳元年卒。遺令薄葬，不藏冥器，祭祀無牲牢。經月余，顏貌不改，舉屍就木，猶若空衣，時人異之。自注《老子》、《莊子》，撰《千金方》三十卷，行於代。又撰《福祿論》三卷，《攝生真錄》及《枕中素書》、《會三教論》各一卷。子行天授中為鳳閣侍郎。

Taiping guangji 太平廣記

Sun Simiaův životopis v *Taiping guanji* v oddílu Nesmrtelní (j. 21): Li Fang 李昉. *Taiping guangji* 太平廣記 (Souhrnná antologie z éry Taiping). [On-line]. [cit. 2011-06-18]. Dostupné z: <<http://big5.dushu.com/showbook/100156/>>.

- a 孫思邈，雍州華原人也。七歲就學，日誦千余言。弱冠，善談莊、老及百家之說，亦好釋典。洛陽總管獨孤信，見而嘆曰：“此聖童也，但恨其器大識小，難為用也。”后周宣帝時，思邈以王室多故，遂隱居太白山。隋文帝輔政，徵為國子博士，稱疾不起。常謂所親曰：“過是五十年，當有聖人出，吾方助之以濟人。”及唐太宗即位，召詣京師，嗟其容色甚少。謂曰：“故知有道者誠可尊重，羨門、廣成，豈虛言哉。”將授以爵位，固辭不受。唐顯慶四（四原作七。據明抄本改）年，高宗召見，拜諫議大夫，又固辭不受。
- b 上元元年，辭疾請歸，特賜良馬及鄱陽公主邑司以居焉。當時名士，如宋之問、孟詵、盧照鄰等，皆執師弟之禮以事焉。思邈嘗從幸九成宮。照鄰病，留在其宅，時庭前有大梨樹，照鄰為之賦。其序曰：“癸酉之歲，余臥疾長安光德坊之官舍，戶老云，是鄱陽公主邑司，昔公主未嫁而卒，故其邑廢。時有處士孫思邈，道洽古今學殫數術，高談正一，則古之蒙莊子。深入不二，則今之維摩詰。至于推步甲乙，度量乾坤，則洛下閎、安期先生之儔也。自云開皇辛酉歲生，年九十三矣。察之鄉里，咸云數百歲。又共話周齊間事，歷歷如目見。以此參之，不啻百歲人矣。然猶視聽不衰，神彩甚茂，可謂古之聰明博達不死者也。
- c 時照鄰有盛名，而染惡疾，嗟稟受之不同，昧遐天之殊致。因問思邈曰：“名醫愈疾，其道如何？”對曰：“吾聞善言天者，必質于人；善言人者，必本于天。天有四時五行，寒暑迭代。其轉運也，和而為雨，怒而為風，凝而為霜雪，張而為虹霓此天地之常數也。人有四肢五臟，一覺一寐，呼吸吐納，循而為往來，流而為榮衛彰而為氣色，發而為音聲。此人之常數也。陽用其精，陰用其形，天人之所同也。及其失也，蒸則生熱，否則生寒，結而為疣贅，陷而為癰疽，奔而為喘乏，竭而為焦枯，診發乎面，變動乎形。推此以及天地，則亦如之。故五緯盈縮，星辰失度，日月錯行，彗孛流飛，此天地之危疹也。寒暑不時，此天地之蒸否也。石立土踴，此天地之疣贅也。山崩地陷，此天地之癰疽也。奔風暴雨，此天地之喘乏也。雨澤不時，川源涸竭，此天地之焦枯也。良醫導之以藥石，救之以針劑；聖人和之以道德，輔之以政事。故體有可愈之疾，天地有可消之災。”又曰：“膽欲大而心欲小，智欲圓而行欲方。詩曰：‘如臨深淵，如履薄冰？’謂小心也。‘赳赳武夫，公侯干城？’謂大膽也。‘不為利回，不為義疚’。行之方也。‘見機而作，不俟終日’。智之圓也。”其文學也，穎出如是。其道術也，不可勝紀焉。

- d 初魏徵等受詔修齊梁周隋等五代史，恐有遺漏，屢訪于思邈，口以傳授，有如目睹東臺侍郎孫處約，嘗將其五子佺、徹、俊、侑、佺，以謁思邈。思邈曰：“俊當先貴，侑當晚達，佺最居重位，禍在執兵。”后皆如其言。太子詹事盧齊卿，自幼時請問人倫之事，思邈曰：“汝后五十年，位登方伯。吾孫當為屬吏，可自保也。”齊卿后為徐州刺史，思邈孫溥，果為徐州蕭縣丞。邈初謂齊卿言時，溥猶未生，而預知其事。凡諸異跡，多如此焉。
- e 永淳元年卒。遺令薄葬，不藏冥器，不奠生牢，經月余，顏貌不改。舉尸就木，空衣而已，時人異之。自注《老子》、《莊子》。撰《千金方》三十卷、《福祿論》三十卷、《攝生真策》、《枕中素書》、《會三教論》，各一卷。
- f 開元中，復有人見隱于終南山，與宣律師相接，每來往參請宗旨。時大旱，西域僧請于昆明池結壇祈雨，詔有司備香燈，凡七日，縮水數尺，忽有老人夜詣宣律師求救曰：“弟子昆明池龍也。無雨時久，匪由弟子，胡僧利弟子腦將為藥，欺天子言祈雨，命在旦夕。乞和尚法力救護。”宣公辭曰：“貧道持律而已，可求孫先生。”老人因至，思邈謂曰：“我知昆明龍宮有仙方三十首，若能示予，予將救汝。”老人曰：“此方上帝不許妄傳，今急矣，固無所吝。”有頃，捧方而至。思邈曰：“爾但還，無慮胡僧也。”自是池水忽漲，數日溢岸，胡僧羞恚而死。
- g 又嘗有神仙降，謂思邈曰：“爾所著《千金方》，濟人之功，亦已廣矣。而以物命為藥，害物亦多。必為尸解之仙，不得白日輕舉矣。昔真人桓闓謂陶貞白，事亦如之，固吾子所知也。”其后思邈取草木之藥，以代虻蟲水蛭之命，作《千金方翼》三十篇。每篇有龍宮仙方一首，行之于世。
- h 及玄宗避羯胡之亂，西幸蜀。既至蜀，夢一叟須鬢盡白，衣黃襦，再拜于前，已而奏曰：“臣孫思邈也，廬于峨眉山有年矣。今聞鑿駕幸成都，臣故候謁。”玄宗曰：“我熟識先生名久矣。今先生不遠而至，亦將有所求乎？”思邈對曰：“臣隱居云泉，好餌金石藥，聞此地出雄黃，愿以八十兩為賜。脫遂臣請，幸降使賁至峨眉山”玄宗諾之，悸然而寤。即詔寺臣陳忠盛挈雄黃八十兩，往峨眉宣賜思邈。忠盛既奉詔，入峨眉，至屏風嶺，見一叟貌甚俊古，衣黃襦，立于嶺下。謂忠盛曰：“汝非天子使乎？我即孫思邈也。”忠盛曰：“上命以雄黃賜先生。”其叟僕而受。既而曰：“吾蒙天子賜雄黃，今有表謝，屬山居無翰墨，天使命筆札傳寫以進也。”忠盛即召吏執牘染翰。叟指一石曰：“表本在石上。君可錄焉。”忠盛目其石，果有朱字百余，實表本也。遂謄寫其字，寫畢。視其叟與石，俱亡見矣。于是具以其事聞于玄宗，玄宗因問忠盛，叟之貌與夢者果同，由是益奇之。自是或隱或見。
- ch 咸通末，山下民家，有幾十歲，不食葷血，父母以其好善，使于白水僧院為童子。忽有游客稱孫處士，周游院中訖，袖中出湯末以授童子，曰：“為我如茶法煎來。”處士呷少許，以余湯與之，覺湯極美，愿賜一碗。處士曰：“此湯為汝來耳。”即以末方寸匕，更令煎吃，因與同侶話之，出門，處士已去矣。童子亦乘空而飛，眾方驚異。顧視煎湯銚子，已成金矣。其后亦時有人見思邈者。（出《仙傳拾遺》及《宣室志》）

Xintangshu 新唐書

Pracovali jsme s verzí ze sbírky: SUN SIMIAO 孫思邈. *Yaowang shouyang ji* 藥王壽養集 (Sbírka krále léčiv o pěstování dlouhého věku). Ed. Gao Wenzhu 高文鑄 & Wang Chengya 王成亞. Beijing : Zhongyi guji chubanshi, 2003.

Elektronická verze převzata z: <<http://zh.wikisource.org/wiki/新唐書>>

- a 孫思邈，京兆華原人。通百家說，善言老子、莊周。周洛州總管獨孤信見其少，異之，曰：「聖童也，顧器大難為用爾！」及長，居太白山。隋文帝輔政，以國子博士召，不拜。密語人曰：「後五十年有聖人出，吾且助之。」太宗初，召詣京師，年已老，而聽視聰瞭。帝歎曰：「有道者！」欲官之，不受。顯慶中，複召見，拜諫議大夫，固辭。上元元年，稱疾還山，高宗賜良馬，假鄱陽公主邑司以居之。
- b 思邈於陰陽、推步、醫藥無不善，孟詵、盧照鄰等師事之。照鄰有惡疾，不可為，感而問曰：「高醫愈疾，奈何？」答曰：「天有四時五行，寒暑迭居，和為雨，怒為風，凝為雨霜，張為虹霓，天常數也。人之四支五藏，一覺一寐，吐納往來，流為榮衛，章為氣色，發為音聲，人常數也。陽用其形，陰用其精，天人所同也。失則烝生熱，否生寒，結為瘤贅，陷為癰疽，奔則喘乏，端則焦槁，發乎面，動乎形，天地亦然：五緯縮贏，彗彗飛流，其危診也；寒暑不時，其蒸否也；石立土踴，是其瘤贅；山崩土陷，是其癰疽；奔風暴雨其喘乏，川瀆竭涸其焦槁。高醫導以藥石救以乏劑；聖人和以至德，輔以人事。故體有可愈之疾，天有可振之災。」
- c 照鄰曰：「人事奈何？」曰：「心為之君，君尚恭，故欲小。《詩》曰'如臨深淵，如履薄冰'，小之謂也。膽為之將，以果決為務，故欲大。《詩》曰'赳赳武夫，公侯幹城'，大之謂也。仁者靜，地之象，故欲方，《傳》曰'不為利回，不為義疚'，方之謂也。智者動，天之象，故欲圓。《易》曰'見機而作，不俟終日'，圓之謂也。」
- d 複問養性之要，答曰：「天有盈虛，人有屯危，不自慎，不能濟也。故養性必先知自慎也。慎以畏為本，故士無畏則簡仁義，農無畏則墮稼穡，工無畏則慢規矩，商無畏則貸不殖，子無畏則忘孝，父無畏則廢慈，臣無畏則勳不立，君無畏則亂不治。是乙太上畏道，其次畏天，其次畏物，其次畏人，其次畏身。憂于身者不拘於人，畏於己者不制於彼，慎於小者不懼於大，戒於近者不侮於遠。知此則人事畢矣。」
- e 初，魏征等修齊、梁、周、隋等五家史，屢咨所遺，其傳最詳。永淳初，卒，年百餘歲，遺令薄葬，不藏明器，祭去牲牢。
- f 孫處約嘗以諸子見，思邈曰：「俊先顯，侑晚貴，佞禍在執兵。」後皆驗。太子詹事盧齊卿之少也，思邈曰：「後五十年位方伯，吾孫為屬吏，願自愛。」時思邈之孫溥尚未生，及溥為蕭丞，而齊卿徐州刺史。